

Примљено: 17. октобар 2023.
Прихваћено: 06. децембар 2023.

351.74:323.28(677.845)(44)
COBISS.SR-ID 132919305
DOI: 10.5937/ssb2302115M

УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У СУПРОТСТАВЉАЊУ ТЕРОРИЗМУ У МОГАДИШУ И МАРСЕЉУ

Милан МАТИЈЕВИЋ*
Министарство унутрашњих послова, Београд

* milanmatijevic53@yahoo.com

УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У СУПРОТСТАВЉАЊУ ТЕРОРИЗМУ У МОГАДИШУ И МАРСЕЉУ

Сажетак: Безбједносна ситуација на глобалном нивоу посебно се погоршала при крају 20. и на почетку 21. вијека. Тероризам је постао једна од највећих пријетњи данашњице. Мето су постали физички и технички објекти, инфраструктурни објекти, комуникације стратешког значаја, разни државни и међународни системи од виталног значаја за функционисање држава и међународне заједнице и, наравно, људски животи. Поред мјерљиве штете на овим објектима и системима, тероризам, због својих застрашујућих брахијалних физичких метода, изазива и велики страх и ужас који захватају све слојеве друштва, од дјетета па све до представника највиших органа извршне власти. Код бројних држава и међународних организација се створила потреба за супротстављањем овој нарастајућој мултидимензионалној појави. Овакво стање довело је до развијања и јачања безбједносних система држава, посебно војске и полиције као окосница безбједносних система. У овом раду ћемо анализирати кризне ситуације ријешене ангажовањем специјалних јединица полиције. Прикупљањем, анализирањем, интерпретацијом и представљањем квантитативних и квалитативних података који одређују основне елементе кризне ситуације, односно сагледавањем кризних ситуација кроз научну статистичку методу, направићемо увид у способност и ефикасност полиције у супротстављању тероризму. Овакав приступ омогућиће да се закључи који су то фактори који одређују оперативност полицијских специјалних јединица. Такође ћемо моћи закључити шта је то потребно предузимати да би се таква оперативност задржала на потребном нивоу.

Кључне ријечи: тероризам, жртве, страх, полиција, безбједност

Увод

Када политика исцрпи сва своја дипломатска средства, видљива и она која нису видљива јавности и при томе не постигне циљ којем је тежила, она посеже за ратом као средством које ће је одвести до циља. Када су дипломатска средства била исцрпљена, а рат није био прихватљива опција, дешавало се да је онај ко је спроводио политику

посегао за тероризмом као илегалним политичким средством (Difren, 1972: 340). Да би брже и јасније уочавали овакво поступање креатора политичких праваца и политичких стратегија потребно је пропустити тероризам кроз призму правне и политичке теорије, што ће резултирати конципирањем адекватног одговора тероризму (Лукић, 1995: 15–16). Приликом сагледавања тероризма на такав начин уочава се постојање великог броја административних дефиниција које не одређују тероризам јасно, а које су биле наручене од стране великих сила (Гаџиновић, 2011: 11). Потребне великих сила да своје одређене поступке прикажу свјетској јавности као легитимне и легалне резултирале су настанком ових административних дефиниција (Lutz & Lutz, 2005: 6–7). Они који спроводе политику илегалним средствима могу бити мањи или већи, са мањим или већим потенцијалом усмјереним на изазивање људских жртава или на изазивање велике материјалне штете. Историја терористичких аката забиљежила је терористичке акте које су учиниле суверене државе (Симеуновић, 2009: 85). Суверене државе су подстицале, организовале и логистички подржавале тероризам, у циљу слабљења и урушавања режима „непријатељских држава” (Stohl, 2005: 209). Напад либијске обавјештајне службе на авион који се срушио 1988. године на британску територију након експлозије и напад Сјеверне Кореје на делегацију Јужне Кореје који се десио у Рангуну, као доказани и признати од стране учинилаца акти тероризма, непобитно свједоче о постојању државног тероризма (Wilkinson, 2002: 37).

Период хладног рата давао је тероризму одређену и јасну идеолошку основу. Тероризам тог периода је у највећем броју случајева био повезан са руководством држава и имао је политичке циљеве. То је тероризму давало црту предвидљивости. У ово вријеме тероризам је био инструмент *Принудне дипломатије* (Gerard Chailand). Велики нуклеарни потенцијал полова није дозвољавао отворени сукоб њихових чланица, па је тероризам био начин како да се обиђе *Нуклеарна линија Магинот* (Xavier Raufer). Тероризам овог времена је имао чисто политичке циљеве, а његови најистакнутији представници су били Абу Нидал (Abu Nidal), Карлос (Carlos), Хафез ал-Асад (Hafez al-Asad) или Моамер Гадафи (Moamar Gaddafi). Када је нестао биполарни свијет урушила се идеолошка основа тероризма. Криминал улази у тероризам чинећи од њега средство криминала. Криминализација тероризма доводи до тога да он губи своју црту предвидљивости. Организације које су имале чисто политичке циљеве, попут *Фронта за народно*

ослобођење Корзике (FLNC), Революционарних оружаних снага Колумбије (FARC) и Радничке партије Курдистана (РКК), су се криминализовале. FARC и РКК су се почели бавити трговином дроге, а FLNC се почео бавити класичним криминалом. Криминал је постао начин финансирања ових организација. Насиље које су спроводиле ове терористичке организације више није имало чисто политичке циљеве (Gayraud & Sénat, 2002: 10–12).

У данашње вријеме тероризам је постао честа појава. Манифестује се кроз терористичке акте појединаца и група. Многи теоретичари и савремени тероризам везују за руководства појединих држава. Посљедице његових манифестација су огромне, мјере се бројем људских жртава, причињеном материјалном штетом и величином размјера страха и ужаса који стижу до сваког појединца у друштву. Тероризам се прилагођава тренутним безбједносним условима и тако постаје тешко видљив обавјештајно-безбједносном систему. Када разорном дејству његових потенцијалних средстава додамо његову криминализацију и његову непредвидљивост, видимо колику он опасност представља, како за државе појединачно тако и за међународну заједницу. Оволика опасност по безбједност на државном и међународном нивоу захтијева снажан и правовремен одговор државних и међународних субјеката антитероризма.

Антитерористичке мјере које државе супротстављају тероризму

„Антитероризам представља скуп мера, активности и поступака које у континуитету спроводе Уједињене нације и државне институције на својој територији у циљу правовременог препознавања и искорењивања савременог тероризма” (Гаћиновић, 2006: 31). Да би испунио свој задатак антитероризам мора да садржи у својим активностима превентивне, репресивне и борбене мјере, такође је нужна и примјена међународних правних аката које су усвојиле Уједињене нације. Превентивне антитерористичке мјере обухватају дипломатске, економске, психолошко-пропагандне антитерористичке мјере, рад обавјештајних служби и рад преговарачких тимова. Могу тежити ублажавању симптома или уклањању узрока тероризма (Гаћиновић, 2006: 244–245). Законске, административне и друге мјере репресије које се користе ради заштите појединца и друштва од тероризма

и других штетних појава представљају репресивне антитерористичке мјере. Из овог видимо да репресивне мјере не служе само кривично-правној превенцији и ресоцијацији него и заштити државе. Оне су објективне и усклађене са степеном манифестације тероризма (Гаћиновић, 1998: 339). Носиоци борбених антитерористичких мјера су антитерористичке јединице. Борбене мјере обухватају уочавање и праћење терористичких група, повезивање и координацију субјеката антитероризма и подизање степена оперативности антитерористичких јединица (Гаћиновић, 1998: 358). Борбена акција као највидљивија манифестација борбених мјера је брз, енергичан и продоран удар, усмјерен од стране антитерористичке јединице која га изводи ка терористичкој групи. Изводи се по етапама у складу са тактичким постулатима рада антитерористичких јединица. Етапама припадају одређене оперативно-тактичко-техничке мјере и радње (Гаћиновић, 1998: 144).

Антитероризам за главни циљ има уништење тероризма као масовне појаве. Антитероризам континуирано прати безбједносну ситуацију и оног тренутка када уочи и идентификује појаву тероризма креће у његову елиминацију. Ради веће ефикасности мјера које спроводи, антитероризам своје циљеве ређа по приоритетности. Најприоритетнији су општи циљеви антитероризма, а то је елиминисање носиоца тероризма и његових истакнутих актера. Удари по одређеним објектима тероризма који се спроводе реализацијом договорених и усвојених поступака представљају посебне циљеве антитероризма који су други по приоритетности. Трећи по приоритетности су конкретни антитерористички задаци и они представљају конкретне циљеве антитероризма. Конкретни циљеви су условљени посебним, а посебни општим циљевима (Сивчек, 1999: 51).

Државе које су постале жртве тероризма биле су принуђене да превентивним и репресивним мјерама борбе против тероризма придруже и борбене мјере. Полиција као фактор безбједности, који спречава и неутралише елементе који дјелују против безбједности државе унутар ње саме, постала је носилац антитерористичке борбе. Сходно томе, задатак извођења антитерористичких борбених акција припао је специјалним јединицама полиције.

Ако је обим и интензитет терористичког дјеловања толики да полицијске антитерористичке јединице не могу да заведу стање безбједности на већој територији државе ангажује се војска. Војска се ангажује када је извршен напад хемијским, нуклеарним или биолошким

оружјем. Једино је она у држави опремљена и оспособљена за деконтаминацију контаминираних објеката и подручја. Војска је оспособљена, припремљена и опремљена за супротстављање оваквим нападима. Ангажује се када тероризам прерасте у герилу, ангажује се код талачких криза великог броја талача које могу прерасти у кризе способне да угрозе виталне државне функције. Још се ангажује приликом отмица пловног објекта на отвореном мору. Тада се ангажује војна јединица која има ингеренције над међународним водама у којима је дошло до инцидента, након претходног ангажовања полиције. У свим наведеним случајевима војска се ангажује само уз наредбу надлежних органа, да ли да се ангажује самостално или заједно са полицијом. Наредбу за ангажовање издаје Врховни савјет одбране или неки други државни орган у зависности од друштвеног уређења. Политички орган спушта наредбу на главнокомандујућег који је даље преноси до јединица које је неопходно ангажовати (Гаћиновић, 1998: 370–371).

Можемо се запитати да ли су у првом реду полицијске антитерористичке јединице у стању да испуне улоге које су им додјељене у оквиру борбених антитерористичких мјера, односно да ли су на потребном нивоу техничке, оперативне и тактичке припремљености. Да би добили одговор на ово питање анализираћемо антитерористичке борбене акције које су извеле полицијске антитерористичке јединице.

Анализа борбених антитерористичких акција полиције у Могадишу и Марсељу

У овом раду је урађена анализа двије кризне ситуације изазване терористичким актима пуног обима, гдје су терористи били добро наоружани, добро обучени и изузетно добро индоктринисани. Урађена је анализа *Талачке кризе у Луфтханзином авиону у Могадишу* (13. октобар 1977. године) и анализа *Талачке кризе на аеродрому Маринијан* (24. децембар 1994. године). Ове талачке кризе су рјешаване борбеним акцијама полицијских специјалних јединица. *Талачку кризу у Луфханзином авиону у Могадишу* рјешавала је антитерористичка јединица GSG-9 (енгл. *Grenzschutz gruppe/9* – Антитерористичка група 9), а *Талачку кризу на аеродрому Маринијан* антитерористичка јединица GIGN (енгл. *Groupe d'intervention de la Gendarmerie Nationale* – Група за интервенцију Националне жандармерије). Посебна пажња у оквиру ових анализа дата је елементима кризних ситуација, *таоцима*, *теро-*

ристима, тактичким поставкама кризних ситуација, антитерористичким групама и развојним етапама кризних ситуација. Увид у ове елементе дао је одговор да ли су достигнути основни циљеви антитерористичких борбених акција.

Борбена антитерористичка акција 'Ослобађања талаца из Луфтханзиног авиона у Могадишу'

Тактичка поставка кризне ситуације. Четворо терориста, по полијетању авиона, откривају свој идентитет. Пријете посади и путницима оружјем и експлозивом и преузимају контролу над авионом. Брзо је уочен губитак контроле над авионом и безбједносне службе квалификују стање као терористички акт (Taras, 2011: 304).

Таоци. У авиону се налазило 86 путника и пет чланова посаде. Постали су таоци. У борбеној акцији ослобађања талаца један талац је погинуо, а четири таоца су рањена (Томић, 2006: 112).

Терористи. Четири члана PLO (*Палестинска ослободилачка организација/Palestine Liberation Organization*). Етно-сепаратистички тероризам. У наоружању су имали четири лична кратка оружја и око 10 експлозивних направа јачине ручне бомбе.¹ Муслиманске су вјероисповјести. Током борбене акције убијена су три и ухапшен је један терориста (Taras, 2011: 304).

Антитерористичка група. Тактичка група јачине 60 припадника GSG-9. Поред индивидуалне опреме и оружја, користили су и специјалну опрему. У току извођења борбене акције рањен је један специјалац (Taras, 2011, str. 113).

Развојне етапе кризне ситуације. Кризни штаб је формиран. Кроз развој кризе терористи постављају главни захтјев и рокове. Први рок је пробијен, други није достигнут услијед окончања кризе борбеном акцијом. Постојао је континуитет преговарања између кризног штаба и терориста. Главни захтјев терориста био је да се ослободи 11 чланова терористичке групе *Фракција Црвене армије*, који су се још звали *Бадер Мајнхоф*, и исплати новац за откуп путника и авиона у износу од девет милијуна фунти стерлинга (Taras, 2011: 304–305). Главни захтјев је имао рок који је пробијен. Рок је пробијен, а путници нису поубијани. Постављен је нови рок који није достигнут (Томић, 2006:

¹ Извори из којих су узети подаци у оквиру анализе ове кризне ситуације не наводе потпуне ознаке калибра стрељачког оружја и ознаке бомби.

112–113). Кризна ситуација није произвела материјалну штету на локацији свог одвијања.

Анализом антитерористичке акције Спасовање талаца у Могадишу сагледали смо основне елементе кризе. Антитерористичка група, терористи, тактичка поставка кризне ситуације, таоци и развојне етапе кризне ситуације су основни елементи ове кризне ситуације. Својим упоредним постојањем и својом интеракцијом омогућили су настајак и трајање ове кризе. Међусобна интеракција елемената кризе узроковала је код њих самих квантитативне и квалитативне промјене. Видљива промјена величина елемената кризе била је неизбјежна, због постојања јаке узрочно-последичне везе између елемената кризе. Континуирани рад антитерористичке групе као активног елемента кризне ситуације довео је у једном тренутку до таквог односа елемената кризе да је криза престала да постоји. Наиме, радом антитерористичке групе елемент терориста је ликвидиран и криза је престала да постоји. Притом нису наступиле штетне последице, неприхватљиве величине, по учеснике кризе.

Борбене антитерористичке мјере имају своје опште, посебне и конкретне циљеве (Сивачек, 1999: 51). Антитерористичке борбене акције спадају у конкретне циљеве антитерористичких борбених мјера. А сама борбена акција, да би потврдила своју сврху, треба да испуни циљеве борбене акције.

Први основни циљ борбене акције је да се одбране и сачувају сви људски животи жртава терористичког акта, односно да се губици људских живота сведу на минимум, да се сачувају важни објекти, драгоцени предмети и витални функционални системи државе од физичког оштећења, односно да се борбена акција изведе на такав начин да штета буде минимална. Други основни циљ борбене акције је да се силом ватреног и другог оружја и силом средстава сломи отпор терориста, на такав начин да они одустану од својих намјера, положи оружје и предају се под контролу безбједносних снага или да буду ликвидирани од стране антитерористичке групе која изводи борбену акцију. Трећи основни циљ борбене акције је слање поруке носиоцима тероризма и истакнутим актерима тероризма да тероризам није средство којим се могу остварити велики циљеви.²

Вриједносни изрази квантитета и квалитета елемената кризе говоре да ли је *GSG-9* (енгл. *Антитерористичка група 9/Grenzschutzgruppe/9*) као активни елемент кризне ситуације успио успоставити

2 Овакво одређење циљева борбених антитерористичких акција урађено је у оквиру мастер рада: Матијевић, М. 2022. *Улога и задаци специјалних јединица војске и полиције у борби против тероризма*, Студије при универзитету Универзитета у Београду, Београд. Први и други циљ борбене акције задати су Законом о полицији Републике Србије, док је трећи садржан у стратегији рада Специјалне антитерористичке јединице.

однос величина елемената кризе, тако да сама борбена акција резултира испуњењем три основна циља борбене акције. Да би се направило поређење величина елемената кризе нужно је да се да прегледан и сажет опис самих елемената кризе.

Када направимо увид у сажети опис елемената кризе, можемо извући јасан закључак о ефикасности континуираног рада антитерористичке групе као активног елемента кризне ситуације. Можемо закључити да ли је антитерористичка група у интеракцији са осталим елементима кризе успјела прилагодити однос величина у своју корист. Тај однос величина елемената у завршетку кризе јасно показује да ли су испуњени циљеви борбене акције.

Очување живота и материјалних добара као први основни циљ борбене акције. Број талаца је 91, од тога су четири рањена, а један је погинуо. Рањен је један специјалац. Причињена је мала материјална штета. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Неутралисање терористичке групе као други основни циљ борбене акције. Ликвидирана су тројица терориста, један је ухапшен. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Порука о неисплативости тероризма као трећи основни циљ борбене акције. Штаб кризне ситуације није испунио захтјев терориста. Нису чињени уступци терористима. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Чињеница да су сва три основна циља антитерористичке борбене акције испуњена, недвосмислено указује да је GSG-9 испунио своју улогу носиоца борбених антитерористичких мјера.

Борбена антитерористичка акција 'Ослобађање талаца из Ер Франсовог авиона у Марсељу'

Тактичка поставка кризне ситуације. Четири наоружана лица улазе у Ер Франсов авион. Успостављају контролу над авионом. Откривају свој идентитет терориста. Одмах потом безбједносне службе Алжира и Француске квалификују акт као терористички (Taras, 2011: 324).

Таоци. У моменту уласка терориста у авион, у авиону се налазило 237 особа. Све особе су постали таоци. Кроз етапе кризе убијена су три таоца. У току спровођења борбене акције рањено је 16 талаца (Taras, 2011: 324–329).

Терористи. Ријеч је о четворчлавној терористичкој групи састављеној од мушкараца. Терористи су били чланови ИФО (*Исламски фронт*

ослобођења), који је припадао породици вјерски фондираних терористичких организација. У наоружању терориста биле су двије јуришне пушке, један аутомат и један пиштољ и двије импровизоване бомбе јачине по 1,9 кг динамита. Сва четворица су била муслиманске вјероисповјести. Ликвидирана су сва четворица акцијом антитерористичке групе (Taras, 2011: 324–326).

Антитерористичка група. Група за извођење борбене акције била је састављена од 35 припадника GIGN (енгл. *Groupe d'intervention de la Gendarmerie Nationale* – Група за интервенцију Националне жандармерије)³ и 20 припадника EPIGN (енгл. *Escadron Parachutiste d'Intervention de la Gendarmerie Nationale* – Падобранска интервентна група Националне жандармерије). Поред личне опреме и оружја, посједовали су и специјалну опрему. Имали су подршку осталих безбједносних снага Француске. У току спровођења борбене акције рањено је девет специјалаца припадника GIGN (Taras, 2011: 325–326).

Развојне етапе кризне ситуације. Формирају се кризни штабови у Алжиру и Француској. Терористи захтијевају ослобађање вођа ИФО и омогућавање давања изјаве за медије. Захтјев има рок. Кризни штаб Алжира преговара са терористима. Захтјев је условљен животима талаца. Захтјев је пробијен, а таоци нису побијени (Taras, 2011: 324–325). Сљедећи захтјев је био да се омогући одлијетање авиона за Париз. Захтјев да се омогући одлијетање авиона за Париз постављен је по два пута, кризним штабовима Алжира и Француске, при чему је рок пробијен сва четири пута. Таоци нису убијани по пробијању рокова (Taras, 2011: 326–327).

Антитерористичка група као активна компонента кризне ситуације настојала је да, у складу са могућностима које је пружао развој кризне ситуације, успостави однос величина елемената кризне ситуације који ће омогућити престанак кризне ситуације, односно да стекне преимућство над терористичком групом. Да бисмо видјели тај однос елемената кризе и сагледали прихватљивост штете која је настала током кризне ситуације, даћемо прегледан приказ вриједносних изра-

³ Garde Nationale, "Gendarmerie nationale – Presentation"; <https://garde-nationale.gouv.fr/gendarmerie-nationale>, (25.3.2023).

Француска Национална жандармерија организацијски потпада под Министарство одбране, али обавља полицијске послове па се сматра полицијском јединицом. Национална жандармерија је оружана снага успостављена да бдије над извршењем закона. Судска полиција је једна од њених основних мисија. Национална жандармерија има за циљ да обезбеди јавну безбедност и јавни ред, посебно у руралним и приградским срединама, као и на комуникационим путевима. Доприноси обавештајној и информативној мисији државних органа, борби против тероризма, као и заштити становништва.

за елемената кризе. Тај увид ће нам дати одговор да ли су постигнути основни циљеви антитерористичке борбене акције.

Очување живота и материјалних добара као први основни циљ борбене акције. Број талаца је 237, три су убијена, 234 спасена, 16 талаца је рањено. Рањено је девет специјалаца. Није причињена велика материјална штета. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Неутралисање терористичке групе као други основни циљ борбене акције. Сва четворица терориста су ликвидирани у току борбене акције. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Порука о неисплативости тероризма као трећи основни циљ борбене акције. Нису испуњени захтјеви терориста, нити су им чињени уступци. *Циљ је испуњен у потпуности.*

Коначан однос вриједносних израза величина елемената кризе говори о сврсисходности изведене антитерористичке акције. Прецизније речено, испуњеност три основна циља борбене акције, коју је спроводила антитерористичка група, јасно и недвосмислено потврђује да је антитерористичка група испунила своју улогу носиоца борбених антитерористичких мјера.

Сагледавање улога GSG-9 и GIGN кроз призму резултата анализираних антитерористичких акција

Антитерористички састави су поступали у складу са постулатима тактике специјалних дејстава. Водили су рачуна о односу елемената кризне ситуације и прилагођавали своје поступање да не би дошло до стварања негативног баланса, то јест тактичког преимућства терористичке групе. Оружје, опрема и специјална опрема антитерористичких састава били су прилагођени, функционални и највећег могућег квалитета. Ове двије кризне ситуације одликују специфична дешавања која су текла кроз етапе њихових развоја. Отет Луфтханзин авион слијеће у Ларнаку на Кипру у 20.38 часова, уз видљиву журбу терориста, полијеће одмах по допуњавању горивом у правцу Бејрута. Пар минута иза његовог полијетања у Ларнаку слијеће авион са припадницима GSG-9, који су добили задатак да упадну у отети авион. Међународне безбједносне службе су знале за намјеру владе Савезне Републике Њемачке. Дошло је до цурења информација и терористи су обавијештени да ће бити нападнути у Ларнаки. Отети авион је морао да слети у Дубаи. Иза њега у Дубаи слијеће авион са припад-

ницима GSG-9. Авион са таоцима полијеће 40 минута прије истека постављеног рока. Из ових дешавања се види да постоји велика могућност мијешања треће стране у кризну ситуацију. Кроз сагледавање елемената кризне ситуације могао се стећи дојам да су *развојне етапе кризне ситуације* пасивни елемент кризе ком садржај дају активности других активних елемената кризе. Међутим, ове тачке у етапама кризе, кроз које се у кризу укључују треће стране, показују да овај елемент у одређеним околностима постаје активан и утиче на друге елементе кризне ситуације. За вријеме ријешавања талачке кризе на аеродрому „Маринијан” (Марсељ, 1994. година) долази до покретања отетог авиона прије истека рока захтјева, у тренутку завршних припрема антитерористичке групе за упад. Овакав развој кризе указује на могућност мијешања треће стране. Рад обавјештајних служби је од изузетне важности приликом ријешавања оваквих кризних ситуација. Њиховим утицајем на рад осталих антитерористичких субјеката може се избјећи нежељено цурење информација. Радом француске обавјештајне службе *DST* добијен је податак о стварним намјерама терориста и захваљујући томе избјегнута је велика трагедија. У току борбене акције ослобађања талача на аеродрому „Маринијан” примјећује се одлична организација Француске националне жандармерије. Због величине свога састава, добре организације и добре оперативне припремљености, жандармерија је била у могућности да у борбену акцију пошаље високо обучену и оперативну антитерористичку групу *GIGN*, и њој за подршку снажну оперативну падобранску групу *EPIGN*. Поред свега овога, можемо примијетити да је терористичка група која је отела Ер Франсов авион била изузетно мотивисана, добро организована, високо оперативна и добро наоружана. Уз то, имала је и снажну подршку споља.

У анализи је сагледан међусобни однос величина, квантитативних и квалитативних показатеља елемената криза. Тај однос, у одређеном тренутку кризе, даје оперативну предност антитерористичкој групи и на тај начин јој омогућава да угаси кризну ситуацију. Кроз анализу видимо да су циљеви борбених акција обје кризе испуњени у потпуности. Та чињеница недвосмислено потврђује да су антитерористичке јединице које су спроводиле борбене акције испуниле своје улоге ноцилаца борбених антитерористичких мјера.

Закључак

Тероризам је веома прилагодљив тренутним безбједносним околностима. Поред тога, чињеница да су енергија и ресурси антитероризма усмјерени на посљедице тероризма, а не на његове узроке, умањује његову ефикасност (Вујевић, 1988: 229). Ова особина тероризма, уз овакву усмјереност антитероризма, омогућава му да се доста добро сакрије од субјеката антитероризма. Постоје назнаке и реална опасност да тероризам у средства која користи у својој борби уврсти нуклеарно, хемијско и биолошко оружје (Гаћиновић, 2005: 125–151). Када спојимо његову способност камуфлаже са великом и разорном моћи потенцијалних средстава која би могао да користи у својим нападима постајемо свјесни величине опасности коју представља тероризам. Превентивне и репресивне антитерористичке мјере држава нису биле довољне у супротстављању тероризму, па државе уводе и борбене антитерористичке мјере, водећи притом рачуна да њихова примјена буде у складу са правним актима међународне заједнице, која су донјеле Уједињене нације. Резолуција 2625(XXV) од 1970. године, коју је донијела Генерална скупштина Организације уједињених нација, налаже свим државама да државне послове воде тако да не подрже тероризам на било који начин. Налаже им да реагују на сваку уочену припрему терористичких аката елиминисањем терористичке активности оног тренутка када је препознају (Türk, 1989: 72). Све ове мјере, активности и поступци које предузимају суверене државе на својим територијама, а Организација уједињених нација на међународном пољу, ради благовременог препознавања и елиминисања тероризма, представљају антитероризам (Гаћиновић, 2006: 31). Одређени тренутак неког историјског захвата има своја обиљежја, социјална, политичка, технолошка и друга.

Данас, након око 50 година временске удаљености од дешавања оvdје анализираних кризних ситуација, технолошки и технички ниво уопште је у свијету порастао. Самим тим можемо констатовати да је дошло до радикалних промјена услова конвенционалних и неконвенционалних војишта. Промијенило се оружје, опрема, средства комуникације, борбена средства и системи и специјална опрема. Овим промјенама условљене су промјене тактике и стратегије (Матијевић, 2022).

Технолошка обиљежја су важна и утичу на готово све сфере једног друштва. Крај 19. вијека је имао свој технолошки ниво. Оружје и опрема терориста и антитерориста су производ технолошког нивоа

тог времена. Данашњи технолошки ниво није онај који је био прије 50 година. Да би антитероризам био ефикасан у својој тендецији и да би однио превагу над тероризмом у одређеном тренутку он мора да прати промјене технолошког нивоа. Не развијају се само антитерористичке снаге. Терористи теже да остваре надмоћ над снагама безбједности. Антитероризам мора бити свјестан те чињенице и јачати све своје субјекте да би задржао надмоћ на својој страни. Док год буде постојао тероризам постојаће и трка за надмоћ између тероризма и антитероризма.

ЛИТЕРАТУРА

- Difren, M. (1972). *Za čoveka*. Beograd: Nolit.
- Гаћиновић, Р. (1998). *Савремени тероризам*. Београд: Графомарк.
- Гаћиновић, Р. (2005). *Тероризам*. Београд: Драслар партнер.
- Гаџиновић, Р. (2011). *Тероризам и политичкој и правној теорији*. Beograd: Medija centar Odbrana.
- Гаћиновић, Р. (2006). *Антитероризам*. Београд: Драслар партнер.
- Garde Nationale. Gendarmerie nationale–Presentation. Retrieved 25/03/2023, from <https://garde-nationale.gouv.fr/gendarmerie-nationale>.
- Gayraud, J., & Sénat, D. (2002). *Les Terrorisme*. France: Presses Universitaires de France – PUF.
- Лукић, Р. Д. (1995). *Историја политичких и правних теорија*. Београд: Сабрана дела, Завод за уџбенике и наставна средства, Београдски издавачко-графички завод.
- Lutz, J. M., & Lutz, B. J. (2005). *Terrorism, Origins and Evolution*. New York: Palgrave Macmillan.
- Матијевић, М. (2022). *Улога и задаци специјалних јединица војске и полиције у борби против тероризма*. Београд: Мастер рад, Студије при универзитету Универзитета у Београду.
- Матијевић, М. (2022). *Одговор војске тероризму у Лондону и Заиру, Национална безбедност*.
- Сивачек, Ј. (1999). Стратегијске претпоставке противтерористичких дејстава. *Војно дело*, 51(3–4).
- Simeunović, D. (2009). *Terorizam: opšti deo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Stohl, M. (2005). Expected Utility and State Terrorism. In T. Bjørge (Ed.), *Root Causes of Terrorism: Myths, Reality and Ways forward*. Routledge.
- Taras, A. (2011). *Komandosi – formiranje, obuka, akcije*. Beograd: ZIN.
- Tomić, S. (2006). *Profesija komandos – najpoznatije jedinice sveta*. Beograd: drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Tekomgraf.

- Türk, D. (1989). *Međunarodno pravo i borba protiv terorizma. Savremeni terorizam – jugoslovenski pogled* (ur. Slobodan Jovanović) (67–76). Beograd: NIP Poslovna politika i STP.
- Vujević, M. (1988). *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. Zagreb: Informator.
- Wilkinson, P. (2002). *Terorizam protiv demokracije: Odgovor liberalne države*. Zagreb: Golden marketing.

THE ROLE OF THE POLICE IN COMBATING TERRORISM IN MOGADISHU AND MARSEILLE

Milan MATIJEVIĆ
Ministry of the Interior, Belgrade

Summary

The security situation at the global level especially worsened at the end of the 20th and the beginning of the 21st century. Terrorism has become one of the biggest threats today. Targets have become physical and technical objects, infrastructural objects, communications of strategic importance, various state and international systems of vital importance for the functioning of states and the international community, and of course human lives. In addition to the measurable damage to these facilities and systems, terrorism, due to its terrifying physical methods, also causes great fear and horror that affects all layers of society, from children to representatives of the highest executive authorities. Numerous countries and international organizations have created a need to oppose this growing multidimensional phenomenon. This situation led to the development and strengthening of the security systems of the states, especially the army and the police as the backbone of the security systems. In this paper, we will analyze crisis situations resolved by engaging special police units. By collecting, analyzing, interpreting and presenting quantitative and qualitative data that determine the basic elements of a crisis situation, that is, by looking at crisis situations through a scientific statistical method, we will gain insight into the ability and effectiveness of the police in combating terrorism. This approach will allow to conclude which factors determine the operability of police special units. We will also be able to conclude what needs to be done in order to maintain such operability at the required level.

Keywords: *terrorism, victims, fear, police, security.*